

Peaminister Andrus Ansipi ettekanne Riigikogus valitsuse Euroopa Liidu poliitikast 9. oktoobril 2007

Austatud proua juhataja, lugupeetud Riigikogu liikmed,

Eesti on olnud Euroopa Liidu liige üle kolme aasta ja me ei kujuta enam ettegi, et see võis kunagi teistmoodi olla. Osalemine Euroopa Liidu tuleviku kujundamises on muutunud valitsuse ministrite ja ametnike igapäevatöö lahutamatuks osaks.

Ka kõik Riigikogu liikmed puutuvad pidevalt kokku Eesti seisukohtade kujundamisega Euroopa Liidu algatuste suhtes või seaduseelnõude menetlemisega, mille aluseks on Euroopa tasemel vastu võetud reeglid. Euroopa Liidu edasiarendamine koostöös teiste liikmesriikide ja Euroopa Liidu institutsioonidega on Eesti välispoliitika absoluutses keskmes.

Veelgi enam, järjest rohkem saab selgeks, et Euroopa Liit on midagi enam kui pelgalt välispoliitika, kui lihtsalt osalus ühes rahvusvahelises organisatsioonis. See on kui ühe pere liikmeks olemine. See on täiendav tase meie riigisisesele otsusetegemisele. See on järjest enam meie rahva identiteedi ja tulevikunägemuse lahutamatu osa.

Euroopa Liit on meie ühine projekt ja edu nimel oleme töötanud koos 26 ülejäänud liikmesriigi ja Euroopa Liidu institutsioonidega. Eesti on omandanud Euroopa-meelse ja konstruktiivse liikmesriigi maine. Mul on selle üle väga hea meel.

Euroopa ehitamine on meeskonnamäng. Euroopa Liit vajab selliseid liikmesriike, kes suudavad aruteludes näha lahendusi Euroopa perspektiivist lähtuvalt.

Eesti suuremate saavutuste hulka möödunud aastast kuulub just nimelt raskete vaidluste järel sõlmitud kokkulepete sünni juures tehtud konstruktiivne panus – ma pean silmas nii reformilepingu mandaati kui energiaeesmärke.

See kõik ei tähenda, et algatusvõime oleks väheoluline – ka see näitab hoolimist Euroopa tulevikust. Meie viimase aja initsiatiivide hulka kuuluvad lähiminekuga kogemustest lähtuvad ettepanekud Euroopa küberjulgeoleku alase õigusruumi ühtlustamiseks.

Olles Euroopas üks pioneere digitaalse allkirja kasutamisel, on Eesti samuti teadvustanud vajadust ühtlustada reegleid selle piiriüleseks kasutamiseks lähitulevikus.

Me tegutseme järjepidevalt ELi naabrite, eriti Gruusia ja Moldova, liidu tähelepanu keskmes hoidmise nimel. Me teeme kõik endast oleneva, et jätkuks Euroopa Liidu laienemise protsess.

See kõik lisaks julgelt Euroopa-meelsele konstruktiivsusele on minu arvates päris hea saldo.

Me saame ja peame olema veelgi aktiivsemad. Siiski tasub meeles pidada, et meie Euroopa-poliitika edukuse mõõtühikuks ei saa olla ekstravagantsete ettepanekute arv nädala või ruutkilomeetri kohta. Uute ideede esitamine ja kogu Euroopa-poliitika peab lähtuma sellest, kas see on Eesti ja Euroopa Liidu huvides, mitte silma paistmise vajadusest.

Eesti Euroopa-poliitika keskmes on soov jõuda senisest veelgi tugevama Euroopa Liiduni, mis põhineks liikmesriikide solidaarsusel. Nagu me oleme ise tundnud, see eesmärk on käegakatsutav.

Arutades valitsuse uusi eesmärke Euroopa Liidu suunal peame meenutama ka meie eelmist sarnast poliitikadokumenti, mis koostati kolm aastat tagasi nädalapäevad enne meie liitumist Euroopa

Liiduga.

Tookord seatud eesmärgid on osutunud paljudes valdkondades väga asjakohasteks. Sellegipoolest oli üldine toon kuidagi kartlik nagu esimest päeva lasteaeda mineval lapsel, kes pelgab nii kasvatajaid, rühmakaaslast kui seda, et ema ja isa talle enam kunagi järele ei tule.

Me kartsime Euroopa Liidu suuremat rolli välispoliitikas ja igasugust „maksustamise“ sõna mainimist. Kodanikud tundsid muret keele ja kultuuri kadumise pärast. Ettevõtjad küsisid, kas Euroopa Liit ei tähenda mitte sotsialismi naasmist majandusse. Liitumise järel kartsime üle meie pea tehtavaid otsuseid ja soovisime end iga hinna eest kehtestada.

Juba täna, kolm aastat pärast liitumist, on kõigile selge, et nendel kartustel polnud alust. Eesti elanike toetus kuulumisele Euroopa Liitu on järjest kasvanud, olles pidevalt märgatavalt kõrgemal tasemel kui liitumiseelsel rahvahäletusel.

See näitab, et inimesed pole pidanud oma ootustes pettuma. See näitab ka, et meie suund tugevale ja solidaarsele Euroopale on õige.

Üheks kõrge toetuse põhjuseks on minu arvates see, et meie poliitikud, oleme andnud võimaluse positiivse suhtumise kujundamiseks. Me ei süüdistata ühe või teise valdkonna probleemides Brüsseli bürokraate. Seda kõike oleks väga lihtne teha, see kiusatus on kõigi 27 liikmesriigi valitsustel iga päev.

Ma olen veendunud, et vaid nii käitudes on tugev Euroopa võimalik. Kordan veelkord – ma usun, et selline Euroopa-meelne kurss on meiesuguse väikeriigi huvidest lähtuvalt parim ja see on andnud ka selgeid tulemusi.

Eelõeldu ei tähenda, et me peaksime kaotama võime eneskriitikaks. Loomulikult saame me ka oma esinemist parandada.

Me ei suuda veel alati mõelda lisaks oma eesmärkidele ka Euroopa ühishuvile. Meie esialgsete seisukohtade kujundamine võtab vahel liiga pikalt aega. Liiga sageli kuuleme, et „ootame Euroopa arutelude tulemusi ära, siis teame teiste seisukohti ja saame kujundada enda omad“. Siis on paraku kaasa rääkimiseks juba hilja.

Vahel kohtame nii poliitikute kui ametnike seas suhtumist, et „Euroopa Liidu asjadega tegeleme siis, kui „riigisisestest“ asjadest aega üle jääb. See on väär lähenemine mitmes mõttes, ka selle poolest, et Euroopa asjad puudutavad meie elu kõige otsesemal moel.

Meie avalik Euroopa-debatt on kõikuva kvaliteediga ja mitte alati suurt huvi tekitav.

Sellegipoolest tundub mulle oma kolmeaastase valitsuskogemuse järel, et tulemused lähevad paremaks – me tahame ja suudame rohkem kaasa rääkida.

Austatud Riigikogu liikmed,

Tänase arutelu pearõhk kuulub Euroopa Liidu edasistele arengutele ja Eesti seisukohtadele Euroopa tulevikust. Mul on hea meel, et lisaks igapäevasele osalusele Euroopa Liidu töös jääb meil mahti mõelda ka üldisemate ja kaugemate eesmärkide peale.

Üheks sellise sihiseadmise tulemuseks on valitsuse koostatud Euroopa Liidu poliitika järgmiseks neljaks aastaks. Riigikogu fraktsioonid, komisjonid ja mõned üksikliikmedki on teinud sellesse

omad ettepanekud, millest suure enamusega on valitsus ka arvestanud.

Ma tänan teid kaasa mõtlemast ja loodan, et see ettevõtmine muudab veel aktiivsemaks ka debatid üksikküsimustes.

Valitsus algatas Euroopa Liidu poliitika osas ka avaliku konsultatsiooni. Valitsusepoolne konsulteerimine huvigruppidega ja muude kodanikuühendustega erinevate Euroopa Liidus võetavate seisukohtade osas kujunenud heaks tavaks, ehkki siin jäi kaasalöömine paraku natuke kesisemaks.

Ma tänan neid, kes oma panuse andsid. Võib-olla veidi liiga sageli kohtame seda, et mingis valdkonnas mõjukas vabaühendus loobub mõnda olulist eelnõu või seisukohta kommenteerimast – eks kõigil meil võiks olla rohkem aega ja inimesi, ent ma loodan, et kodanikeühenduste aktiivsus tulevikus suureneb – valitsus omalt poolt annab selleks võimaluse.

Hetkel on kõige olulisemaks Euroopa Liidu ees seisvaks küsimuseks kokkuleppe saavutamine reformilepingu sisu osas. Jõustumise järel kujuneb see leping Euroopa Liidu raamistikuks järgnevate aastate jooksul.

Uus leping lisab kehtivatele lepingutele suurema osa varem põhiseaduse lepinguga kokku lepitud muudatustest.

Leping annab meile 27 ja enama liikmesriigiga toimimiseks vajaliku institutsionaalse struktuuri – selle jõustumise järel peaks pikaks ajaks lõppema debatid ELi sisemise töökorralduse või edasise laienemise võimatuse üle ja me saame keskenduda tegelikele probleemidele nagu energeetika, kliimamuutused, majanduse areng jne.

Eriti peaks lepingu jõustumisel suurenema Euroopa Liidu suutlikkus ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas, kus Euroopa saab endale kõrge esindaja, kes ühendab endas tänase välispoliitika juhi rolli Euroopa Komisjonis ja Euroopa Liidu Nõukogus. Lisaks saab Euroopa Liit võimaluse rajada endale tõhus välisteenistus – kui me tahame ühtset poliitikat, siis tuleb tagada ka selle ühtne elluviimine.

Reformileping pole ainult vormilt erinev põhiseaduse lepingust. Eesti jaoks on väga positiivne, et selles on aja vaimule vastavalt käsitletud ka uusi teemasid. Iseäranis oluline on meie jaoks suurema tähelepanu pööramine energia valdkonnale ja liikmesriikide vahelise energiasolidaarsuse selgesõnaline sätestamine – juhul kui ühe riigi energiavarustus on häiritud, tulevad teised sellele riigile appi.

Reformileping annab ka senisest veelgi suurema rolli riikide parlamentidele ütlema oma sõna Euroopa Liidu otsuste kujundamisel. Samas jääb rahvusparlamendi kaasamise meetod iga riigi enda otsustada. Minu hinnangul on Eestis juba täna hästi toimiv süsteem, mis võimaldab Riigikogul, eriti Euroopa Liidu asjade komisjonil, riigi seisukohtade kujundamisel aktiivselt kaasa lüüa.

Lepingu loodetav allkirjastamine detsembris ei tähenda veel automaatselt lepingu jõustumist. Leping tuleb ratifitseerida veel 27 liikmesriigis.

Enamasti toimub see riikide parlamentides, ehkki vähemalt ühes riigis leiab aset ka rahvahääletus. Parlamentaarne ratifitseerimine tähendab debatti, poolt- ja vastuargumentide esitamist. Alati jääb võimalus, et mõni riik lükkab lepingu tagasi, ent ma loodan, et seda ei juhtu.

Ma loodan, et kõik parlamendid, sealhulgas meie Riigikogu, leiavad, et reformileping aitab Euroopa

Liidul edasi liikuda.

Samas on just see, et kõigi liikmesriikide kodanikud peavad olema edasiminemise poolt, Euroopa Liidu sisemise tugevuse allikas. Kui vähegi võimalik, peame vältima kellegi kõrvale jätmist.

Pikemaajalisem debatt leiab aset energia teemadel. Nii iga riigi kui liidu ees tervikuna seisavad vältimatult küsimused, kuidas tagada kindel varustatus energiaga, kuidas samal ajal vältida liigset survet keskkonnale ning sõltuvust impordist ebastabiilsetest piirkondadest. Me oleme võtnud endale ambitsioonikad kohustused, nüüd on aeg hakata töötama nende elluviimise nimel.

Kolm nädalat tagasi esitas Euroopa Komisjon ettepanekute paketi parandamiseks energia siseturu toimimist. Nende ettepanekute heakskiitmine võimaldaks meil tagada parem järelevalve turu toimimise üle.

Samuti annab see Euroopa Liidule võimaluse kaitsta end paremini kolmandate riikide ettevõtete agressiivse käitumise eest jaotusvõrkude omandamisel nõudes nendelt riikidelt sarnast ligipääsu oma energia infrastruktuurile.

Lisaks komisjoni ettepanekutes sisalduvale on Eestile oluline tagada Euroopa Liidu varustatus elektrienergiaga lähtuvalt omaenda ressursidest. See võimaldaks välistada tulevikus sunnitud vajadust dumpinghinnaga (näiteks keskkonna arvelt kokku hoides) elektri impordi järele.

Kindlasti ootab meid Euroopa Liidus ees terav debatt energiapoliitika tuleviku üle. Paljude esimene reaktsioon on olnud skeptiline. See on ehk mõistetavgi, ent siiski oleks vale heita kõrvale kogu ettepanekute kogum kui selle mõni aspekt ei meeldi.

Lähema nelja aasta üheks keskseks teemaks Euroopa Liidus tõuseb eelarvereform. Kuidas ikkagi kulutada Euroopa maksumaksja raha kõige efektiivsemalt?

Sellega seondub küsimus, millistes valdkondades ja millisel moel suudab Euroopa anda kõige enam lisandväärtust? Viimane küsimus pole mõistagi absoluutne – Euroopa Liidu unikaalne koostöö on väärtus omaette, ent siiski peame analüüsima ka oma tegevust erinevates valdkondades.

Meie jaoks on kõige olulisem, et Euroopa Liit säilitaks oma ambitsioonikuse ka pärast 2013. aastat ehk järgmisel eelarveperioodil. See tähendab, et Euroopa Liidul peab olema piisavalt vahendeid oma eesmärkide saavutamiseks.

Kindlasti peame Euroopa hääle maailmas veel enam kuuldavale toomiseks suurendama kulutusi välistegevusele – see on põhiline valdkond, kus täna raha puudu jääb. Kui me tahame reageerida maailmas toimuvale ja veel enam, kriise ennetada, siis me peame saama selleks kasutada piisavalt rahalisi vahendeid.

Peame kaaluma võimalusi suurendada eelarvet energiainfrastruktuuri arendamiseks ning teadus- ja arendustegevuse rahastamiseks. Nendes mõlemas valdkonnas on ülioluline erasektori tegevus, ent ka Euroopa Liit saab anda senisest suurema panuse.

Samal ajal võimaldavad reformid põllumajanduspoliitikas ja maailmaturu positiivsed arengud vähendada Euroopa Liidu põllumajanduskulutuste osakaalu. Pikemas perspektiivis peame püüdlema selle poole, et põllumajandustootmine saaks taas turupõhisemaks. Ma usun, et meie põllumehed on selleks valmis.

Eesti elanike jaoks on järgmine käegakatsutav Euroopa Liiduga seotud muudatus piirikontrollide

kadumine maismaapiiridel ja sadamates alates detsembri lõpust ning lennujaamades alates järgmise aasta märtsi lõpust.

Liitumine Schengeni lepinguga võimaldab meil säästa minuteid piirikontrollis, ent veelgi enam sümboliseerib see meie kasvavat lõimumist ülejäänud Euroopa Liiduga.

Siinkohal peab meenutama, et Schengeni alaga liitumine ei tähenda ainult piirikontrolli kadumist. See tähendab ka elektroonilise andmevahetussüsteemiga liitumist ning politsei- ja piirivalveametnike lähedasemat koostööd teiste liikmesriikide kolleegidega, mis tagab selle, et kontrolli kadumisega ei halvene riigi ja kodanike turvalisus.

Põhiliseks valdkonnaks, kus me oleme täielikust integratsioonist veel kahetsusväärset kaugel, on ühisraha euro. Ma kinnitan teile, et eurosooniga liitumine esimesel võimalusel on valitsuse ja tegelikult kogu Eesti majanduse jaoks väga oluline.

Samas ei sõltu meie inflatsioonimäär kuigi palju valitsuse tegevusest. Valitsus on esitanud Riigikogule riigieelarve projekti eelnõu, kus on ette nähtud seni suurim, 1,3-protsendine eelarveülejäak. Me oleme kokku leppinud aktsiisimaksude ennaktempos tõstmises.

See peaks võimaldama eurole ülemineku järgmise kümnendi alguses. Paraku ei saa majandusnäitajaid nii pika aja peale kuigi täpselt prognoosida, mistõttu pole mul võimalik lubada teile täpset kuupäeva.

Euroopa Liidus on endiselt tähtsal kohal majanduse konkurentsivõime. Ma kinnitan teile, et kuuldused Lissaboni protsessi surmast on mõnevõrra liialdatud. Vastupidi, just nüüd on liikmesriikide reformid hakanud esimesi vilju kandma. Selle taga on ühiselt kokku lepitud eesmärgid ja liikmesriikideni jõudnud arusaam, et just nemad peavad reforme läbi viima, mitte Brüssel.

Alles eelmisel nädalal kiitis valitsus heaks järjekordse Majanduskasvu ja tööhõive strateegia elluviimise aruande. Sellest selgub, et me saame seatud eesmärkide täitmisega väga hästi hakkama.

Eestit puudutavalt tasub mainida kahte valdkonda. Esiteks on mul hea meel, et tänu Lissaboni protsessi käigus seatud eesmärkidele oleme ka meie pööranud enam tähelepanu teadus- ja arendustegevusele kui me seda ehk muidu oleks teinud.

Aastail 2001-2005 kasvasid meie teadus- ja arendustegevuse kulutused absoluutmahus keskmiselt 21% aastas. Veel olulisem on, et valitsusest kiirem on erasektori investeeringute kasv moodustades 31% aastas. Eesti selle valdkonna investeeringute kasv on olnud Euroopa Liidu kiireim.

Teiseks nn Lissaboni teemaks on tööhõive. Just tööhõive kasvatamise kaudu saame kõige paremini kaasa aidata nii majanduse kui inimeste heaolu kasvule.

Tänaseks on Eesti jõudnud olukorda, kus meil on tööturul hõivatud 69 protsenti tööealisest elanikkonnast. Seega oleme nende liikmesriikide seas, kes on saavutanud või väga lähedal 2010. aastaks seatud eesmärgile.

Loomulikult saab ka siin minna veel paremaks – me peame muutma töösuhteid veel paindlikumaks – selleks on valitsusel plaanis esitada Riigikogule peatselt uus töölepingu seaduse eelnõu. Meil tuleb propageerida ja lihtsustada osaajalist töötamist ning tuua senisest veel enam tööturule vanemaealisi inimesi.

Lugupeetud Riigikogu liikmed,

Mul on hea meel tõdeda, et Euroopa Liit on järjekindlalt lähenemas nende eesmärkide saavutamisele, millest ma eelpool kõnelesin. Kindlasti võib öelda, et nendes arengutes peegeldub ka meie panus. Viimase aasta jooksul on kiirenenud Euroopa majanduskasv ning veelgi olulisemana on uue hoo sisse saanud Euroopa Liidu poliitiline areng.

Juunis toimunud ülemkogul leppisime kokku valitsustevahelise konverentsi mandaadis, mille alusel töötatakse välja uue reformilepingu eelnõu, mis asendab varasema põhiseaduse lepingu.

Ma loodan, et me jõuame järgmisel nädalal toimival ülemkogu mitteametlikul tippkohtumisel kokkuleppele lepingumuudatuste lõpliku sisu osas. See võimaldaks meil kirjutada lepingule alla enne käesoleva aasta lõppu.

Möödunud aasta jooksul on Euroopa Liit näidanud üles suuremat ühtsust välispoliitikas kui kunagi varem. Seda on näidanud muuhulgas Euroopa Liidu tippkohtumised kolmandate riikidega.

Samuti peab tõstma esile Euroopa Liidu arenguid energiapolitikas ja kliimamuutuste ohjamisel. Mäletatavasti seadsime märtsis toimunud ülemkogul pikaajalised eesmärgid kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks, energiasäästu saavutamiseks ning taastuvate energiaallikate ja biokütuste osakaalu suurendamiseks.

Austatud Riigikogu liikmed,

Lõpetuseks pean veel meenutama kõigile niigi teadaolevat, aga tasub siiski üle korrata. Ehkki viimasel ajal räägitakse palju maandumisest, on Eesti majanduskasv olnud viimase kolme aasta jooksul Euroopa kiiremaid. Ka täna on meie majanduse areng endiselt väga kiire.

Selles on oma osa olnud meie enda tublidusel ja ettevõtlikkusel, ent tähtsat rolli on mänginud ka see, et oleme Euroopa Liidu liikmed. See on andnud nii meile endile kui välisinvestoritele kindlust Eesti tuleviku suhtes, kindlus on aga majandusedu vältimatu eeldus. Juba tänaseks on meie majandusedule oluliselt kaasa aidanud Euroopa Liidu tõukerahastud, ent usutavasti on nende pikaajaline mõju veelgi suurem.

Tänu kiirele arengule jõuame aasta lõpuks oma ostujõu poolest 71,6% tasemele Euroopa Liidu keskmisest – see on tase, millest veel viis aastat tagasi ei osanud me unistadagi, aga tänaseks on muutunud iseenesestmõistetavaks. See näitab veelkord, et ambitsioonikate sihtide seadmine on õigustatud.

Euroopast lähtuv kindlus pole ainult majanduslik. Meil tasub tagasi mõelda möödunud kevadele, mil meile keerulisel ajal näitasid kõik teised liikmesriigid üles solidaarsust Eestiga.

See solidaarsus ei tulnud meile niisama. Selle aluseks on meie enda poolne pühendumus tugevama Euroopa ehitamisele. Selle aluseks on meie enda igapäevane töö mõistmaks probleeme, mis seisavad teiste liikmesriikide ja kogu Euroopa ees.

Valitsus jätkab Euroopas senisel konstruktiivsel kursil. See on parim garantii nii meie kui Euroopa majanduse arengule, meie ühisele julgeolekule ja turvatundele ning tugevama Euroopa Liidu ehitamisele.

Täna Teid tähelepanu eest!